

Ako hočemo tedaj omikan narod — hajd na delo! Začeti pa moramo pri mladosti za cerkveno glasbo, kakor je bilo rečeno. Umetniki glasbe, ki slovó iz srednjega veka, bili so večidel pevski dečki; med njimi bil je tudi naš rojak po imenu Galus (Petelin) Carniolius (r. 1550), kterege so, kakor pišejo, zavoljo njegove umetnije celó „po pravici v pesmih slavili“.

Čez tisoč let kazala se je ta pot kot prava, bomo li mi druge iskali? Sv. pismo pravi: „Iz ust malih si je On (Bog) hvalo napravil“. S tem pa ne bodi rečeno, da odrasli ne bi imeli petja učiti se; tudi mladeneč, ako je priden, se dosti nauči.

Da bi se mladina rada učila, ali prav za prav, da bi stariši radi dajali svoje otroke petja in glasbe učiti, bilo bi tudi treba,

5. da bi se pevcem in pevkam naklonili kaki darovi, kaki zaslužki ali kaka druga zdatna pomoč. Iz nič ni nič. Saj je mnogo dobrotnikov v farah in mestih; naj bi oni svoje blagodarne roke odpirali z naročilom, da se otroci učé petja in pojó pri službi Božji. Koliko bi oni s tem pripomogli k časti božji, dobri izreji otrok in omiki narodovi! Navaden izgovor je potem, da je za kmeta že dobro tako. O ti ubogi kmet! — vse storiš, vse živiš, vse plačaš in potem mora za tebe biti vse dobro! — Možje, kateri imate to reč v rokah, prevdarite vselej, predno kupujete cerkvene naprave sami, in zaslišite svét onih, ki to reč umejo dobro in niso samogoltni.

Naj opomnim tukaj še to, da stare naše slovenske pesmi, ki bolj izrazujejo značaj staroslovanskega petja in ki hranujejo toliko nežno čutje, preganjajo se z novimi, ki mnogokrat niso nič prida. Žalostno! Zakaj se sedanji čas Slovenec toliko boji tona v mol-glasu? — Učeni pevovodja B. Kothe pripoveduje sledeče: Kako malo se briga ljudstvo za „ton“ vem iz lastne skušnje. K fari Oppeln šteje se poleg mesta 14 majhnih srenj, od kodar ljudstvo prihaja v cerkev po 1 do 1½ milje daleč. O božiču zvečer (pri nas je slovesnost ob 5. zjutraj) zbira se na tisoče ljudstva, ki ne čakajo samo velike maše, ampak so tudi pri drugi sv. maši. Med veliko mašo peva se z godbo, in če tudi ne kaka vesela „pastirska“ maša — vendar bolj živa (navadno od „Schnabelna E. Messe“). Pri tihi maši pojó Slavjani. In kaj pojó? Oni pojó melodijo, ki izvira po Töplerju iz 14. stoletja, in ta se giblje v „molu“ — in zakaj ne v „duru“? prašal bi nemški Mihel? — Razložek med veliko mašo in med drugo, je razložek prevelik, da bi človeka ne mikalo premišljevati. Pesem (ki jo pojó Slovani) ni jim vsiljena, ni naučena v šoli (otrók ni zraven), peva jo po godbeni maši z veseljem in navdušenjem ljudstvo, ki je hodilo skoraj celo noč v dežji in viharju — ali ne občuti to ljudstvo božičnega veselja? — in pesmi v molu?

Neki župnik na prav mali fari je v nekoliko letih pri pokopih nabral toliko novcev, da je kupil kos zemlje in ondi zidal šolo brez družih doneskov srenjskih. Ali ne bi se dalo tudi za pevce in pevke na čast božjo kaj storiti? — Vsaj beremo ustanove za dijake, ustanove za vojake, ustanove za device, neveste, vdove in Bog vedi, kaj še — le „disciplina angelica“ je zapuščena sirota, ki nima toliko, da bi si opomogla! Da, iz nič ni nič, in če se ne bode za to reč vprihodnje več storilo ko do zdaj, napredovali bodemo le na videz, v resnici pa se ziblremo nazaj.

6. Potrebno pa je tudi to, da se odpravijo marsiktere napake, ki so se vrinile v cerkveno petje, med katerimi v prvi vrsti stoji orglanje poskočnic, ki so narejene za ples ali drugo šalo, a ne za cerkev. Vem, da pravijo nekteri, da s tem strežejo okusu kmetiškemu. Al to ni prav; tudi kmetu se ne sme slabo blago pro-

dajati za dobro, ako bi tudi on sam v nevednosti tako hotel. Ako narod tudi še nima pravega okusa, pa se ga bo navzel, ako bode ogledoval čedne izdelke in poslušal olikano glasbo, in tako se marsikter umetnik bode potem narodil iz naroda.

Posebno važna cerkvena naprava so orgle, ki se po pravici imenujejo: „kraljice glasbenega orodja“. Da bi to tudi vselej res bilo! Rado pa se godi, da možje, kedar napravljajo orglje, gledajo na to, kdo jih bode naredil boljši kup. Umetnik pa ne more delati v svojo zgubo in napravijo se orgle prehitro ali iz slabe robe. Potem pa popravljanja ni kraja ne konca, in v nekterih letih stanejo orgle več, kakor ko bi jih bil delal najdraži mojster, pa so vendar slabe in vedno slabeje.

(Konec prihodnjič.)

Politične stvari.

Zaupnica Hohenwartu.

Zaupnice dandanes pisati je zeló težko, kajti človek mora jako pozoren biti, komú da dá zaupnico. Mnogo se sicer zaupnic porodi, al če pogledamo nekoliko bliže na njihovo spočetje, spoznali bomo takoj, kakove so v bitstvu takove zaupnice. Čas sedanji je tak, da se mora vse umetno narejati. Imamo umetne šopke, umetne večine v javnih zborih, umetno narejeno javno mnenje, zakaj ne bi imeli tudi umetnih zaupnic? Ako kdo čuti, da tla pod njegovimi nogami niso ravno trdna, tedaj je treba si jih vtrditi in za to potrebuje plošče, kateri se pravi zaupnica; ker se pa nikdo ne spametuje toliko, da bi mu jo prostovoljno prinesel, tedaj jo je treba kupiti. Kakošno veljavo ima takova ponarejena zaupnica, to vsak vé soditi. So pa včasih tudi društva ali postavne korporacije, katerim je naključje dalo nekoliko moči v roke in to porabijo v to, da ljudém svojih nazorov in načel ali svoje žlahte poskušajo koristiti s tem, da jim izrekó svoje popolno zaupanje, da se tako dotičnikovo imé vsaj med svetom v kakovej veljavi še ohrani in sicer nimajo nikakoršne mase za seboj, pa to jih ne moti, kajti postavna korporacija so in — punctum.

Tako, na primer, je ravnal ljubljanski mestni odbor, ko je v svesti si svoje neomejene moči podelil častno meščanstvo slovenskega glavnega mesta največemu sovražniku Slovanov, našemu tlačitelju na zid, ranjcemu državnemu kancelarju Beustu. Razžaljeno je bilo s tem prebivalstvo Ljubljansko, vdarjeno je bilo pa tudi s pestjo v obraz celemu slovenskemu narodu, ker je obče znano, da on Beustovih načel nikdar odobraval ni, je njegovega tlačenja na zid več kot preveč poskusil, da toraj svojega sovražnika vendar ne more po prijateljsko na ustna poljubiti.

Pa ne dosti na tej samovolji nemškutarskega mestnega odbora, Dežman si je mislil: „Spustil bom okolo hiše Sultana, da lajal bo“, in je začel v svojem „Tagblattu“ dokazovati lehkovernemu nemškemu občinstvu, da slovenski narod ne stoji za svojimi voditelji, da ni bil nikdar za spravo, ampak da njegova večina trdno stoji na tleh obstoječe ustave.

Da to ni resnica, priča zaupnica, ktero je ravnokar poslal grofu Hohenwartu slovenski narod, — zaupnica, ktera ni ponarejena, ker jo je podpisalo veliko občin v štirih deželah, o ktorej se tedaj dá soditi, da je izraz pravega zaupanja ne od kakošne slavohlepne svojati, ampak od celega slovenskega naroda. Ustavoverci so hoteli Hohenwarta in njegovo ministerstvo tožiti, češ, da je s svojo poravnavo hotel Avstrijo do propada pripeljati, bode tedaj zanimivo zvedeti, kako je Hohenwartovo delovanje obsodil ves slovenski narod.

Zaupnico namreč, katero smo od besede do besede priobčili v 51. listu „Novic“ lanskega tečaja, so podpisale sledeče občine:

Na Kranjskem: Iz Ljubljane skoraj vsi veliki trgovci in skoraj polovica prebivalstva; vsi deželni poslanci, duhovniki, učitelji in nad polovico profesorjev; dalje glavni zastop banke „Slavije“, Kranj, Poljane, Podbrezje, Žabnica, Dražgoše, Zalilog, Šmartno, Duplje, Naklo, Velosovo, Prmskovo, Šenčur, Preddvor, Selca, Bakovščica, Radovljica in Vrhnika. Dalje z občinskimi pečati občine in županije: Ilirska Bistrica, Črni vrh, Zagorje, Prem, Lome, Knežak, Št. Peter, Beč, Juršiče, Boštajn, Šmihel, Škofja Loka, Slavina, Postojna, Studenec, Košana, Stara Loka, Orehek, Videm, Podgora, Kompolje, Staritrq pri Ložu; Preserje pri Ljubljani, Dolsko, Kropa, Št. Vid, Vižmarje, Trzin, Depalavas, Loka pri Mengšu; Cerknica, Begunje, Krško z okolico; Šmarje pod Ljubljano, Grosuplje, Lipoglav, Metlika, Črnomelj, Loka pri Črnomlju, Novo mesto z okolico; Razdrto, Ubelsko, Hrenovice, Hruševje, Jesenice, Dovje, Britof, Urem, Laze, Dolenja vas, Sinadole; Dobrova, Senožče, Šmartno pri Litiji; Ipava, Podkraj, Podvelb, Št. Vid, Slap, Goče, Planina, Podraga, Vrabče, Ustja, Stijak, Gabrija in odbor za skladne ceste v Ipavi.

Na Štorskem: Slovanski dijaki Graškega vseučilišča; okrajni odbor v Šmarji; katoliško-politično društvo v Konjicah; duhovni konjiške dekanije in občine s pečati ter brez njih: Mozirje, Kokrije, Rečica, Ljubno, Žalce; sv. Miklavž pri Ormužu in Ptuj z okolico; Šmarje, Sladka gora, Ponikve, Št. Vid, Dol, Hrastnik; Konjice, Paka, Št. Jungerta, Padeški vrh, Zreče, Prihova in Loče; Spitaliče, Tolsti vrh, Laški trg, sv. Krištof, Loka in Stenica; Vitanje, Vrhole, Št. Jernej in Grajska vas; Ribnica, Janževi vrh — Arlica, Sv. Anton na Pohorji; Videm, Št. Ilj, Grasnica.

Na Koroškem: Politično društvo „Trdnjava“ in veliko število veljavnih mož iz Celovca; dalje občine s pečati: Ukva, Žabrina, Ovčja vas, Št. Marjeta; Jezero, Svinčnica, Sveče, Št. Janž; Gorje (Hohenthal), Čače, Smerče (Emrsdorf), Lebuče in Bistrica pri Pliberku.

Na Primorskem (Goriškem, Trstu in Istri): Čitalnica v Trstu in mnogo veljavnih mož iz mesta; čitalnica v Rojanu; dalje občine s pečati: Dutovlje, Štjajk, Jagodišče, Šebrelje in Cerkno; Kopriva, Skopo, Avber in Veliki dol; Prosek, Zgonik, Padež, Kozjane, Barka in Misleče; Berseč, Kanfanar, Vodice, Jelovice, Dane, Galac, Poljane, Obrov, Novigrad, Hrušica, Mnuc in Dolina; konečno občina Bačka in skoraj vse duhovništvo na otoku Krka.

Ako računimo po občinskih in županijskih pečatih, tedaj je zaupnico podpisalo najmanj 800.000 členov slovenskega naroda.

Tako je slovenski narod sodil pošteno Hohenwartovo prizadevanje, kar naj si ustavoverski kričači dobro za uho zapišejo.

Mnogovrstne novice.

* Ker na Hrvaškem in v Slavoniji žuga glad (lakota), se je z dovoljenjem vladnim v Zagrebu ustanovil odbor, da se sme za ubogo ljudstvo, kteremu živeža pomanjkuje, nabirati miloščina.

* V Trstu in na Dunaji bolehajo in mrjó ljudje hudó za kozami; strah je tedaj velik med prebivalci.

* Škof Brnski je iz svojih dohodkov 10.000 gold. daroval kaplanom moravske škofije v poboljšek njihovih dohodkov zato, da ne sprejmejo poboljškov vladnih, ki jim jih sedanje ministerstvo nakloniti hoče.

* Dr. Franc Močnik, c. kr. šolski nadzornik v pokoji, za šolstvo mnogozasluženi, Kranjcem, svojim

rojacom, in Štajarcem dobroznani mož, je kot vitez reda železne krone 3. vrste v vitežki stan povzdignjen.

Za pustni čas kaj.

Smešnica, pa čisto resnična.

Nekega dne pride k meni na pošto mož, rojen v Cerknici, ki si je kupil tukaj v Križki fari hišico, pa se ženi neki tam na Oblokah. Prosi me, naj bi jez namesti njega, ker sam pisati ne zna, njegovi nevesti pisal. Na vprašanje, kaj da hočem pisati, odgovori mi: tako-le pišite: „Ljuba Marjeta! Srce se mi podaja do tebe“; pišite jej, da jo pustim pozdravit jen jo küšent okol jen okol srca od obeh strani, njenega brata Andrejca okol jen okol srca od obeh strani, mater okol jen okol srca od obeh strani.“ Potem mi je še nekaj prav smešnega narekoval, in tako sva pismo zaprla in zapečatila. — Zdaj ga vprašam, kako naj naredim napis na Marjeto in kje da stanuje? Na to mi pravi: pišite: „pol ure od svetega Mihela“. Kje pa je zadnja pošta? ga dalje vprašam. „No, kaj nisem povedal, da zadnja pošta je sveti Mehú; pišite: zadnja pošta: sveti Mehú v velikem oltarji na Oblokah, in pišite, da imajo tam dva gospoda. Potlej se pa pismo ne bo zgubilo“.

Dopisi.

Iz Maribora 28. jan. — Sopot je nemila smrt našemu narodu vzela možá, ki ga je štel med najljubše sinove svoje. Gosp. Matija Prelog, doktor zdravilstva, umrl je po kratki bolezni včeraj v 58. letu svoje starosti. Mnogo let je vrli rodoljub kot pisatelj nevtrudljivo delal za narod slovenski, mnogo let se kot deželni poslanec iskreno boril za pravice njegove. Hvaležen mu ostane spomin na veke!

Iz Ljutomera 22. jan. (Naša čitalnica) bode imela v nedeljo 4. februarija ob 4. uri popoldne svoj letni občni zbor. Na dnevnem redu je 1. nagovor predsednika; 2. blagajnikovo; 3. sporočilo tajnikovo; 4. razgovor o ustanovljenji „narodne bukvarnice“; 5. razni predlogi; 6. volitev novega odbora. Po dokončanem zboru bode „beseda“ (v spomin Vodnika) s tombolo ali srečkanjem. V vse to se vljudno vabijo častiti družabniki in domoljubi naši. Odbor.

Trst 27. jan. (Železnica gorenska.) Ne davno sem imel priliko, potovati po gorenski železnici. Opazeval sem vse po celi črti. Ker sem imel čas, stopil sem v več krajih z voza ter sem listek še le z drugo vožno porabil. — Nektere postaje so nepraktično postavljene, kakor na priliko v Loku in v Lescah; prva ima ime „Loka“, akoravno popotniku že veselje preide, skoraj uro daleč do mesta od postaje koračiti, ali pa od voza, ako se hoče tje peljati, toliko plačati, kolikor je po železnici iz Ljubljane do Loke plačal. Postaja, ktera bi bila lahko takraj Kamnitnika proti mestu stala, imela bi mnogo koristi za obe dolini, iz kterih se obilo blaga izvažá. Krivi tega so Ločani in okrajni veljavni možje zato, ker se niso ob pravem času energično pognali. Nadjati se je, da pri drugi črti, katero ravno zdaj merijo „Trst, Servola, Loka“, ne bodo tako brezobzirno postaj delali, marveč bodo znali ceniti pravo korist, kupčije in obrtnije, ter bodo obzir jemali tudi na prebivalce, kteri se pečajo s kupčijo in pošiljanjem raznega blaga. — Druga postaja pa je „Lesce-Radoljica“, ktera je ravno tako od rok na vse kraje; lahko bi bili pred vzdignili črto od Kranja ali Podnarta, pa bi pri Radoljici, kdor pozná